

Vrijwilligerswerk en informele hulp in Rotterdam

Resultaten uit de Omnibusenquête
2019-2023



Wie zijn wij?

Onderzoek en Business Intelligence
is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam.

De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, re-integratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 3 augustus 2023
Projectnummer: 5239-2023-05d
Auteur: Maaïke Dujardin
Vragen: onderzoek@rotterdam.nl
Meer informatie: onderzoek010.nl



**Gemeente
Rotterdam**

Samenvatting

Omvang en aard van onbetaald werk in Rotterdam

Volgens de Omnibusenquête 2023 verricht 46% van de Rotterdammers van 16 tot en met 75 jaar wel eens één of meer vormen van onbetaald werk. 32% deed wel eens aan informele hulp (los van een organisatie) en 35% verrichtte vrijwilligerswerk in georganiseerd verband. Voor een deel gaat het hier om dezelfde mensen: 20% deed zowel aan informele hulp als aan vrijwilligerswerk. Ten opzichte van voorgaande jaren lijkt het aandeel onbetaalde werkers langzaam af te nemen.

De percentages over 2023 betekenen dat begin 2023 in totaal (afgerond op veelvoud van 5.000) zo'n 165.000 Rotterdammers van 16 tot en met 75 jaar informele hulp verrichtten, en zo'n 180.000 vrijwilligerswerk. Tezamen betreft dit zo'n 245.000 onbetaald werkers.

De **informele hulp** bestaat in de meeste gevallen uit het geven van informatie en advies (18% van de Rotterdammers), het verrichten van diensten (17%) en het verlenen van lichamelijke of huishoudelijke hulp (zoals het verzorgen van zieken of boodschappen doen; 16%). Rotterdammers die wel eens aan informele hulp doen, doen dat vaak op meerdere terreinen: gemiddeld zijn 3 soorten hulp genoemd.

Vrijwilligers zijn van oudsher het meest actief in een sportvereniging, -bond of -school (10% van de Rotterdammers), in organisaties of instellingen voor hulp of bezoek aan zieken, bejaarden of gehandicapten (9%) en in religieuze organisaties (8%). Zie voor alle percentages onderstaande tabel. Net als bij informele hulp is ook bij vrijwilligerswerk te zien dat het werk verricht wordt bij verschillende organisaties. In dit geval gaat het om gemiddeld 2,1 soorten organisaties.

Onbetaald werk wordt relatief vaak gedaan door 45-plussers, alleenwonenden, HBO/universitair opgeleiden en Rotterdammers zonder migratieachtergrond. Het voornaamste verschil tussen de 'informele helpers' en 'vrijwilligers' zit hem in het huishoudinkomen; Het aandeel informele helpers is onder elke inkomensgroep nagenoeg gelijk, terwijl het aandeel vrijwilligers onder de minima relatief hoog is.

Onbetaald werk wordt het meest verricht in Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander en Rotterdam Centrum.

Aantal bestede uren

Een kwart van de Rotterdammers die onbetaald werk verrichten en een schatting hebben gegeven van de daaraan bestede tijd, besteedt er minder dan een uur per week aan. Twee derde besteedt er niet meer dan (ongeveer) twee uur per week aan. 5% besteedt er méér dan tien uur per week aan.

Gemiddeld besteden de onbetaald werkers zo'n 2,7 uur per week aan het onbetaalde werk. Dat impliceert dat een klein deel van de onbetaald werkers (een derde) een groot aantal uur aan het onbetaalde werk besteedt. Immers, twee derde van de onbetaald werkers besteedt er niet meer dan (ongeveer) twee uur per week aan.

De hoeveelheid tijd die gemiddeld per persoon aan onbetaald werk wordt besteed is over de jaren heen redelijk stabiel met alleen in 2020 een uitschieter naar boven.

Zorgzaam010

Sinds september 2016 bestaat in Rotterdam het online platform voor vrijwillige inzet, burenhulp en vrijwilligerswerk www.zorgzaam010.nl (voorheen www.rotterdammersvoorelkaar.nl). Hier kan men kijken als men zich als vrijwilliger wil inzetten, en kan men (hulp)vragen van anderen bekijken of hierop reageren. Vraag en aanbod van vrijwillige inzet komen hier dus samen.

17% van de **vrijwilligers** is bekend met het platform, 6% van de vrijwilligers heeft het platform ook wel eens gebruikt. Onder de Rotterdammers die geen vrijwilligerswerk doen is 8% bekend met het platform en maakt 1% er gebruik van. Na de forse afname van de bekendheid van het platform sinds 2020, waarbij de naamsverandering ongetwijfeld een grote rol heeft gespeeld, is zowel de bekendheid als het gebruik nagenoeg gelijk gebleven.

Potentiële groei vrijwilligerswerk

12% van de Rotterdammers zegt, als men daarvoor gevraagd wordt, onbetaald werk of méér onbetaald werk te willen doen voor een organisatie. 37% van de Rotterdammers wil dat niet, 41% wil dat misschien en 10% weet het (nog) niet. Net als voorgaande jaren komt de bereidheid vooral van Rotterdammers die nu ook al vrijwilligerswerk doen (20% 'ja' en 51% 'misschien'). Van de Rotterdammers die nu nog géén vrijwilligerswerk doen staat 8% hier positief tegenover en staat een belangrijk deel hier niet bij voorbaat negatief tegenover (36% 'misschien' en 10% 'weet niet').

Wanneer naar de afgelopen vijf jaar wordt gekeken, valt op dat bij alle groepen het aandeel potentieel geïnteresseerden is afgenomen en met name het aandeel niet geïnteresseerden is toegenomen. Vooralsnog heeft deze ontwikkeling zich niet vertaald in een sterke afname van het aandeel vrijwilligers in Rotterdam, maar is de combinatie van de lichte afname van het aandeel vrijwilligers en de afname van interesse wel een punt van aandacht.



Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Achtergrond	7
1.2	Vragen over onbetaald werk	7
1.3	Opbouw rapport	7
1.4	Leeswijzer	7
2	Omvang en aard onbetaald werk	8
2.1	Omvang	8
2.2	Soort onbetaald werk	9
2.3	Kenmerken	10
2.4	Vergelijking met andere bronnen	12
3	Het aantal bestede uren	13
4	Zorgzaam010	15
5	Potentiële groei vrijwilligerswerk	16
	Bijlage A Respons	19
	Achtergrond	19
	Respons	19
	Conclusie	19
	Bijlage B Vragen onbetaald werk	20
	Bijlage C Betekenis percentages	22
	Percentages	22
	Vergelijkingen	23



1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Op verzoek van diverse afdelingen van de gemeente Rotterdam voert de gemeentelijke afdeling Onderzoek en Business Intelligence jaarlijks in het begin van het jaar een Omnibussenquête uit onder Rotterdammers van 16 tot en met 85 jaar. Het betreft een enquête die naar eigen keuze schriftelijk dan wel via internet kan worden ingevuld, waarbij via aanvullend mondeling veldwerk door een gespecialiseerd extern bureau extra zorg wordt besteed aan voldoende respons onder Rotterdammers met een migratieachtergrond.

De respons op de Omnibussenquête bedroeg dit jaar 24%, en is daarmee hoger dan vorig jaar (21%). Omdat de respons vorig jaar weer flink was afgenomen, zijn voor 2023 enkele veranderingen in de aanpak doorgevoerd (waaronder een extra herinneringsbrief). Aannemelijk is dat door deze aanpassingen de respons ten opzichte van vorig jaar weer wat is toegenomen. Het nu gerealiseerde responspercentage is vergelijkbaar met de respons op andere enquêtes in Rotterdam, zoals de enquêtes voor het Wijkprofiel en de Veiligheidsmonitor.

Dankzij aanvullend mondeling veldwerk onder Rotterdammers met een migratieachtergrond is ook deze groep Rotterdammers voldoende in de respons vertegenwoordigd. De uitkomsten kunnen dan ook nog steeds vergeleken worden met uitkomsten uit eerdere Omnibussenquêtes. Wel is, net als voorgaande jaren, enige voorzichtigheid geboden bij het trekken van stellige conclusies.

1.2 Vragen over onbetaald werk

Deze rapportage gaat over de beantwoording van de vragen in de Omnibussenquête van 2023

over onbetaald werk; vrijwilligerswerk en informele hulp.

Naast de vragen over onbetaald werk zijn ook vragen over mantelzorg opgenomen in de Omnibussenquête. Hierover bestaat een afzonderlijke rapportage.

1.3 Opbouw rapport

Deze rapportage is als volgt opgebouwd.

In hoofdstuk 1 wordt de deelname aan vrijwilligerswerk, informele hulp en het totaal aan onbetaald werk besproken en vergeleken met eerdere jaren. Hoofdstuk 2 gaat over het aantal bestede uren, in hoofdstuk 3 komt de bekendheid van het online platform 'zorgzaam010.nl' aan de orde en in hoofdstuk 4 de potentiële groei van het onbetaald werk. Een verantwoording van onderzoeksopzet, respons en representativiteit van de Omnibussenquête 2023 en een overzicht van de vragen over onbetaald werk in de enquête zijn als bijlage opgenomen.

1.4 Leeswijzer

Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 200 waarnemingen zijn slechts indicatief. Daarnaast worden er geen percentages weergegeven bij minder dan 50 respondenten. Voor de vergelijkbaarheid met eerdere jaren zijn resultaten gewogen. Er is gewogen naar leeftijd (twee klassen tot 45 jaar en 45 tot 76 jaar), migratieachtergrond (wel en geen migratieachtergrond) en gebied ('Zuid' en overig Rotterdam). Dit resulteerde in weegfactoren die varieerden van 200 tot 569. De weegfactor geeft aan dat iemand met de betreffende drie kenmerken staat voor evenzoveel Rotterdammers. Het feit dat de hoogste weegfactor slechts 2,8 keer zo groot is als de laagste betekent dat deze weging 'stabiel' is en dat individuele respondenten geen al te sterk onevenredige invloed op de uitkomsten hebben.

2 Omvang en aard onbetaald werk

2.1 Omvang

Volgens de Omnibusenquête 2023 verricht 46% van de Rotterdammers van 16 tot en met 75 jaar wel eens één of meer vormen van onbetaald werk. 32% deed wel eens aan informele hulp (los van een organisatie) en 35% verrichtte vrijwilligerswerk in georganiseerd verband. Voor een deel gaat het hier om dezelfde mensen: 20% deed zowel aan informele hulp als aan vrijwilligerswerk.

Ten opzichte van voorgaande jaren lijkt het aandeel onbetaalde werkers langzaam af te nemen (zie tabel 2.1).

De percentages over 2023 betekenen dat begin 2023 in totaal (afgerond op veelvouden van 5.000) zo'n 165.000 Rotterdammers van 16 tot en met 75 jaar informele hulp verrichtten, en zo'n 180.000 vrijwilligerswerk. Tegenover elkaar betreft dit zo'n 245.000 onbetaald werkers.

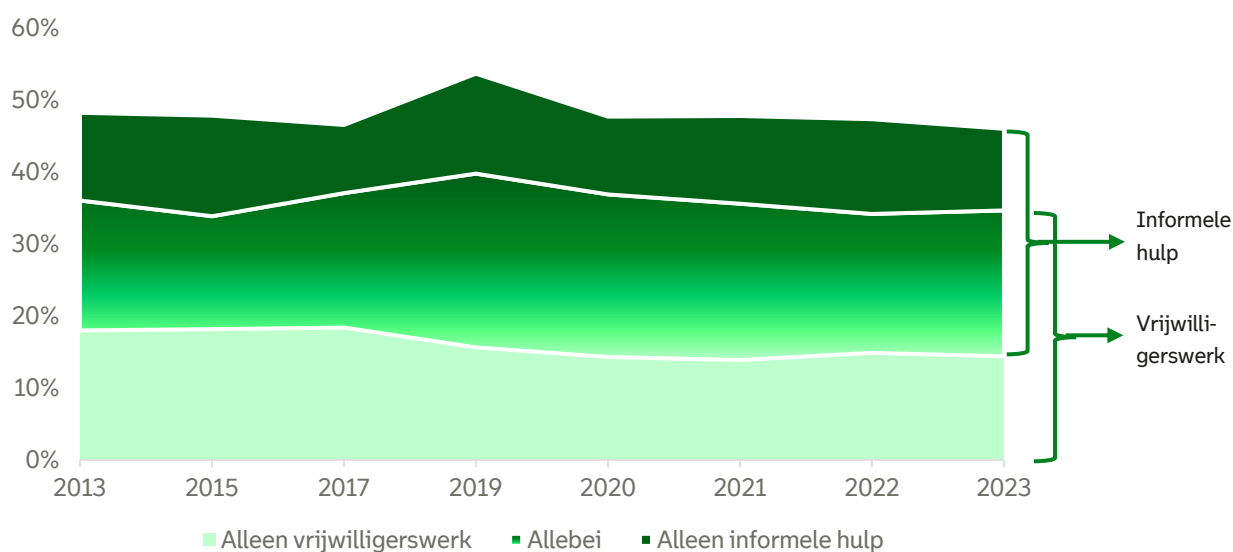
Tabel 2.1. Deelnamepercentages aan onbetaald werk uitgesplitst voor 2019 tot en met 2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Informele hulp	38%	33%	34%	32%	32%
Vrijwilligerswerk	40%	37%	36%	34%	35%
Alléén informele hulp	14%	11%	12%	13%	11%
Alléén vrijwilligerswerk	16%	14%	14%	15%	14%
Beide	24%	23%	22%	19%	20%
Totaal onbetaald werk	54%	48%	48%	47%	46%
Geen van beide	46%	52%	52%	53%	54%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
Respons	896	1.904	1.710	1.314	1.545

In figuur 2.1 op de volgende pagina is de ontwikkeling van de deelname aan onbetaald werk in Rotterdam over een langere periode te zien. De cijfers van 2013 tot en met 2017 komen uit het Vrijtijdsonderzoek (VTO) dat door OBI werd uitgevoerd. De cijfers van 2019 tot en met 2023 uit de Omnibusenquête. In beide onderzoeken werden de vragen op dezelfde wijze aan Rotterdammers voorgelegd.

Met uitzondering van de uitschieter in 2019 lijkt de omvang van het onbetaald werk de afgelopen tien jaar nauwelijks veranderd.

Figuur 2.1. Deelnamepercentages aan onbetaald werk op vrijwillige basis in Rotterdam; 2013 tot en met 2023



2.2 Soort onbetaald werk

Zoals in tabel 2.2 is te zien, bestaat de **informele hulp** net als voorgaande jaren in de meeste gevallen uit het geven van informatie en advies (18% van de Rotterdammers), het verrichten van diensten (17%) en het verlenen van lichamelijke of huishoudelijke hulp (zoals het verzorgen van zieken of boodschappen doen; 16%).

Rotterdammers die wel eens aan informele hulp doen, doen dat vaak op meerdere terreinen: gemiddeld zijn 3 soorten hulp genoemd.

Voor de precieze formulering van de voorgelegde mogelijkheden wordt verwezen naar bijlage B (vraag 12).

Tabel 2.2.2. Deelnamepercentages **informele hulp** naar soort; 2019 tot en met 2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Informatie en advies	20%	17%	21%	19%	18%
Diensten verrichten	18%	15%	19%	17%	17%
Lichamelijke/huishoudelijke hulp	20%	17%	20%	18%	16%
Geestelijke/psychische hulp	12%	9%	11%	11%	9%
Ontspanning, sport, spel, recreatie	12%	8%	11%	10%	9%
Opvang kinderen	10%	8%	7%	7%	6%
Les geven	6%	4%	5%	4%	5%
Overig werk met / hulp aan anderen	19%	15%	18%	16%	17%
Totaal	38%	33%	34%	32%	32%
Gemiddeld aantal soorten	3,0	2,8	3,2	3,1	3,0
Respons	896	1.904	1.710	1.314	1.545

Vrijwilligers zijn van oudsher het meest actief in een sportvereniging, -bond of -school (10% van de Rotterdammers), in organisaties of instellingen voor hulp of bezoek aan zieken, bejaarden of gehandicapten (9%) en in religieuze organisaties (8%). Zie voor alle percentages onderstaande tabel.

Net als bij informele hulp is ook bij vrijwilligerswerk te zien dat het werk verricht wordt bij verschillende organisaties. In dit geval gaat het om gemiddeld 2,1 soorten organisaties.

Voor de precieze formulering van de voorgestelde mogelijkheden wordt wederom verwezen naar Bijlage B (vraag 13).

Tabel 2.2.3. Deelnamepercentages **vrijwilligerswerk** naar soort; 2019 tot en met 2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Sportorganisatie	12%	10%	11%	9%	10%
Hulp/bezoek zieken, bejaarden, gehandicapten	11%	10%	9%	8%	9%
Kerk, moskee, levensbeschouwelijke organisaties	7%	8%	7%	7%	8%
Onderwijs	8%	7%	6%	5%	7%
Beroeps- of belangenorganisatie	5%	4%	5%	4%	5%
Culturele organisatie	7%	5%	6%	6%	5%
Andere hulp- en dienstverlening	3%	3%	2%	3%	4%
Jeugd- en jongerenwerk	6%	3%	4%	4%	4%
Actie- of milieugroep	4%	2%	2%	2%	4%
Kinderopvang	4%	2%	2%	3%	2%
Politieke organisatie	2%	2%	2%	1%	2%
Vrouwenorganisatie	2%	2%	2%	3%	2%
Overige organisaties	12%	13%	11%	10%	12%
Totaal	40%	37%	36%	34%	35%
Gemiddeld aantal soorten	2,1	1,9	2,0	2,0	2,1
Respons	896	1.904	1.710	1.314	1.545

2.3 Kenmerken

In figuur 2.4 zijn de deelnamepercentages aan informele hulp, vrijwilligerswerk en het totaal aan onbetaald werk per bevolkingscategorie weergegeven.

Bij de interpretatie van gegevens voor deelgroepen moet er rekening mee worden gehouden dat deze op kleinere aantallen waarnemingen zijn gebaseerd dan de gegevens over alle Rotterdammers uit de vorige paragrafen. De onnauwkeurigheid is hier dan ook groter.

Tabel 2.4. Deelnamepercentages aan informele hulp en vrijwilligerswerk naar persoonskenmerken; 2023

		Informele helpers	Vrijwilligers	Totaal onbetaald werk	Respons
Geslacht	Man	30%	35%	45%	728
	Vrouw	33%	35%	47%	817
Leeftijd	16 tot 25 jaar	24%	37%	45%	157
	25 tot 45 jaar	28%	32%	43%	518
	45 tot 65 jaar	38%	37%	50%	564
	65 t/m 75 jaar	38%	34%	49%	306
Huishoudensamenstelling	Alleenwonend	37%	39%	52%	351
	Inwonend kind	19%	28%	37%	132
	Samenwonend zonder kinderen	34%	31%	45%	452
	Samenwonend met kind(eren)	27%	37%	45%	412
	Eén ouder met kind(eren)	43%	37%	50%	73
Hoogst voltooide opleiding	Laag (geen startkwalificatie)	23%	24%	33%	340
	Midden	29%	33%	43%	428
	Hoog (HBO / universitair)	36%	41%	53%	741
Sociaal-economische situatie	Betaald werk	31%	35%	46%	946
	Uitkering	35%	34%	46%	125
	Gepensioneerd	37%	35%	49%	268
	Overig zonder betaald werk	23%	34%	39%	163
Huishoudensinkomen	Minima	36%	44%	54%	217
	Tussen minimum en modaal	36%	41%	50%	236
	Boven-modaal	35%	38%	51%	761
	Onbekend	20%	19%	30%	331
Etniciteit	Geen migratieachtergrond	39%	43%	57%	886
	Westerse migratieachtergrond	29%	32%	43%	201
	Niet-westerse migratieachtergrond	25%	27%	36%	458
Totaal		32%	35%	46%	1.545

Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 200 waarnemingen (grijs gekleurd) zijn slechts indicatief.

Onbetaald werk wordt relatief vaak gedaan door 45-plussers, alleenwonenden, HBO/universitair opgeleiden en Rotterdammers zonder migratieachtergrond. Het voornaamste verschil tussen de **'informele**

helpers' en **'vrijwilligers'** zit hem in het huishoudinkomen; Het aandeel informele helpers is onder elke inkomensgroep nagenoeg gelijk, terwijl het aandeel vrijwilligers onder de minima relatief hoog is.

In tabel 2.5 tenslotte zijn de deelnamepercentages aan informele hulp, vrijwilligerswerk en het totaal aan onbetaald werk per gebied weergegeven. Omdat de aantallen respondenten per gebied ieder jaar klein zijn, is daarbij voor een betrouwbaarder beeld het

onbetaald werk weergegeven voor 2022 en 2023 samen. Zo is te zien dat onbetaald werk het meest wordt verricht in Hillegersberg-Schiebroek, Prins Alexander en Rotterdam Centrum.

Tabel 2.5. Deelnamepercentages aan informele hulp en vrijwilligerswerk per gebied in 2022 en 2023 samen

	Informele hulp	Vrijwilligerswerk	Onbetaald werk	Respons
Rotterdam Centrum	36%	36%	50%	201
Delfshaven	28%	34%	43%	366
Overschie	30%	35%	43%	74
Noord	31%	35%	45%	293
Hillegersberg-Schiebroek	39%	44%	57%	210
Kralingen-Crooswijk	29%	35%	46%	236
Feijenoord	27%	30%	42%	312
IJsselmonde	34%	31%	47%	270
Pernis	-	-	-	17
Prins Alexander	35%	36%	50%	414
Charlois	25%	26%	37%	239
Hoogvliet	39%	33%	53%	127
Hoek van Holland	-	-	-	47
Rozenburg	-	-	-	47
Totaal Rotterdam	32%	34%	47%	2.856

Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 200 waarnemingen (grijs gekleurd) zijn slechts indicatief.

Gegevens die zijn gebaseerd op minder dan 50 waarnemingen (-) zijn onvoldoende betrouwbaar en worden niet getoond.

2.4 Vergelijking met andere bronnen

Het gemeten aandeel mensen dat onbetaald werk (informele hulp en/of vrijwilligerswerk) verricht, is zeer afhankelijk van de definitie en de manier waarop er in de vragenlijst naar gevraagd wordt. En of men eigen activiteiten in de omschrijving in de vragenlijst herkent.

In Rotterdam komt onbetaald werk ook voor in het Wijkprofiel dat tweejaarlijks wordt uitgevoerd. De doelgroep, vraagstelling en onderwerpen van het Wijkprofiel verschillen echter van de Omnibus waardoor een vergelijking van de uitkomsten niet mogelijk is. Ook voor vergelijkingen met landelijke cijfers gelden dergelijke problemen.

3 Het aantal bestede uren

Het aantal uren dat men gemiddeld besteedt aan al het onbetaalde werk blijkt voor velen moeilijk in te schatten. Van oudsher wordt deze vraag vaak niet beantwoord. De eerste twee kolommen van tabel 3.1

betreft dan ook een relatief klein aantal respondenten, waardoor de uitkomsten als indicatief moeten worden beschouwd.

Tabel 3.1. Aantal uur besteed aan het onbetaalde werk, uitgesplitst naar soort onbetaald werk in 2023

	Alleen informele hulp	Alleen vrijwilligerswerk	Informele hulp én vrijwilligerswerk	Alle onbetaald werkers
Minder dan een uur per week	32%	29%	19%	25%
Ongeveer 1 uur per week	22%	21%	15%	19%
Ongeveer 2 uur per week	19%	18%	27%	22%
3-4 uur per week	14%	16%	20%	17%
5-10 uur per week	8%	11%	12%	11%
11-20 uur per week	3%	4%	3%	3%
Meer dan 20 uur per week	2%	0%	3%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%
Gemiddeld aantal uren per week*	2,2	2,1	3,6	2,7
Respons	147	174	332	653

* Het gemiddelde aantal uren is geschat op basis van de voorgelegde categorieën. Deze 'urenklassen' zijn, net als in eerdere jaren, als volgt omgezet in aantallen uren:

- minder dan een uur per week = 0,5 uur;
- ongeveer 1 uur per week = 1 uur;
- ongeveer 2 uur per week = 2 uur;
- 3-4 uur per week = 3,5 uur;
- 5-10 uur per week = 7,5 uur;
- 11-20 uur per week = 15,5 uur;
- meer dan 20 uur per week = 25 uur.

Een kwart van de Rotterdammers die onbetaald werk verrichten en een schatting hebben gegeven van de daaraan bestede tijd, besteedt er minder dan een uur per week aan. Twee derde besteedt er niet meer dan (ongeveer) twee uur per week aan. 5% besteedt er méér dan tien uur per week aan.

Gemiddeld besteden de onbetaald werkers zo'n 2,7 uur per week aan onbetaald werk. Dat impliceert dat een klein deel van de onbetaald werkers (een derde)

een groot aantal uur aan het onbetaalde werk besteedt. Immers, twee derde van de onbetaald werkers besteedt er niet meer dan (ongeveer) twee uur per week aan.

In tabel 3.2 wordt een vergelijking over de jaren gemaakt van het aantal uur dat men per week aan onbetaald werk besteedt.

Tabel 3.2. Aantal uur besteed aan al het onbetaalde werk tezamen van 2019 tot en met 2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Minder dan een uur per week	25%	26%	23%	27%	25%
Ongeveer 1 uur per week	18%	15%	16%	20%	19%
Ongeveer 2 uur per week	22%	19%	23%	22%	22%
3-4 uur per week	16%	18%	20%	17%	17%
5-10 uur per week	13%	12%	12%	9%	11%
11-20 uur per week	5%	6%	3%	4%	3%
Meer dan 20 uur per week	2%	2%	2%	2%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
Gemiddeld aantal uren per week	2,8	3,3	2,7	2,7	2,7
Respons	416	822	740	589	653

De hoeveelheid tijd die gemiddeld per persoon aan onbetaald werk wordt besteed is over de jaren heen redelijk stabiel met alleen in 2020 een uitschieter naar boven.



4 Zorgzaam010

Sinds september 2016 bestaat in Rotterdam het online platform voor vrijwillige inzet, burenhulp en vrijwilligerswerk www.zorgzaam010.nl (voorheen www.rotterdammersvoorelkaar.nl). Hier kan men kijken als men zich als vrijwilliger wil inzetten en kan men (hulp)vragen van anderen bekijken of hierop reageren. Vraag en aanbod van vrijwillige inzet komen hier dus samen.

Na deze toelichting is gevraagd of men dit platform kent, en of men er wel eens gebruik van heeft gemaakt (zie bijlage B, vragen 15 en 16).

Tabel 4.1 laat de bekendheid en het gebruik zien onder vrijwilligers, niet-vrijwilligers en 'alle' Rotterdammers. Zo is 17% van de vrijwilligers bekend met het platform, 6% van de vrijwilligers heeft het platform ook wel eens gebruikt. Onder de Rotterdammers die geen vrijwilligerswerk doen is 8% bekend met het platform en maakt 1% er gebruik van. Na de forse afname van de bekendheid van het platform sinds 2020, waarbij de naamsverandering ongetwijfeld een grote rol heeft gespeeld, is zowel de bekendheid als het gebruik nagenoeg gelijk gebleven.

Tabel 4.1. Bekendheid en gebruik van het platform 'Zorgzaam010' (in 2019 en 2020 'Rotterdamersvoorelkaar')

	2019	2020	2021	2022	2023
Bekendheid onder vrijwilligers	23%	21%	16%	18%	17%
Bekend en gebruik	7%	6%	5%	5%	6%
Bekend en geen gebruik	15%	15%	11%	12%	12%
Respons	358	720	633	465	565
Bekendheid onder niet-vrijwilligers	14%	15%	8%	9%	8%
Bekend en gebruik	2%	1%	1%	1%	1%
Bekend en geen gebruik	12%	14%	7%	8%	7%
Respons	525	1.169	1.060	833	964
Bekendheid onder alle Rotterdammers	18%	17%	11%	12%	11%
Bekend en gebruik	4%	3%	3%	3%	3%
Bekend en geen gebruik	13%	14%	9%	9%	9%
Respons	883	1.889	1.693	1.298	1.529

5 Potentiële groei vrijwilligerswerk

Ook is dit jaar weer gevraagd of men onbetaald werk voor een organisatie zou willen doen als men daarvoor gevraagd wordt, of bereid zou zijn om daar méér tijd aan te besteden (zie bijlage B vraag 17).

Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit een vraag is waar makkelijk 'ja' of 'misschien' op te zeggen is, maar waarbij men zich dan af kan vragen waarom dat dan niet nú al gedaan wordt. Tegelijkertijd is het ook een heel abstracte vraag, omdat 'vrijwilligerswerk' hier een containerbegrip is waarbij niet is aangegeven wat voor soort vrijwilligerswerk dat dan precies zou moeten zijn.

12% van de Rotterdammers zegt, als men daarvoor gevraagd wordt, onbetaald werk of méér onbetaald werk te willen doen voor een organisatie (zie tabel 5.1). 37% van de Rotterdammers wil dat niet, 41% wil dat misschien en 10% weet het (nog) niet. Net als voorgaande jaren komt de bereidheid vooral van Rotterdammers die nu ook al vrijwilligerswerk doen (20% 'ja' en 51% 'misschien'). Van de Rotterdammers die nu nog géén vrijwilligerswerk doen staat 8% hier positief tegenover en staat een belangrijk deel hier niet bij voorbaat negatief tegenover (36% 'misschien' en 10% 'weet niet').

Tabel 5.1. Bereidheid om (meer) onbetaald werk te doen voor een organisatie (bijvoorbeeld in de eigen wijk) als men daarvoor gevraagd wordt; 2019 tot en met 2023

		2019	2020	2021	2022	2023
Vrijwilligers	Ja	27%	25%	24%	19%	20%
	Nee	14%	18%	22%	19%	20%
	Misschien	48%	49%	45%	54%	51%
	Weet niet	11%	8%	9%	8%	9%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	Respons	359	725	637	469	565
Niet-vrijwilligers	Ja	11%	10%	11%	10%	8%
	Nee	30%	41%	42%	47%	46%
	Misschien	39%	34%	35%	31%	36%
	Weet niet	20%	15%	12%	12%	10%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	Respons	537	1.179	1.073	845	964
Totaal	Ja	18%	16%	16%	13%	12%
	Nee	24%	33%	35%	37%	37%
	Misschien	43%	40%	39%	39%	41%
	Weet niet	16%	12%	11%	11%	10%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	Respons	896	1.904	1.710	1.314	1.529

Wanneer naar de afgelopen vijf jaar wordt gekeken, valt op dat bij alle groepen het aandeel potentieel geïnteresseerden (degenen die 'ja' hebben geantwoord) is afgenomen en met name het aandeel niet geïnteresseerden (degenen die 'nee' hebben geantwoord) is toegenomen. Vooralsnog heeft deze ontwikkeling zich niet vertaald in een sterke afname van het aandeel vrijwilligers in Rotterdam (zie paragraaf 2.1), maar is de combinatie van de lichte afname van het aandeel vrijwilligers en de afname van interesse wel een punt van aandacht.

Bijlagen



Gemeente
Rotterdam

Bijlage A Respons

Achtergrond

Op verzoek van diverse afdelingen van de gemeente Rotterdam voert de gemeentelijke afdeling Onderzoek en Business Intelligence jaarlijks in het begin van het jaar een Omnibusenquête uit onder Rotterdammers van 16 tot en met 85 jaar. Het betreft een enquête die schriftelijk dan wel via internet kan worden ingevuld. Een gespecialiseerd extern bureau verzorgt aanvullend mondeling veldwerk om de respons onder Rotterdammers met een migratieachtergrond te verhogen.

Dit jaar is de Omnibusenquête opgesplitst in zes vragenlijsten: vragenlijst A tot en met vragenlijst F. Het merendeel van de onderwerpen kwam in één lijst aan de orde, sommige in meerdere lijsten. De vragenlijsten zijn op basis van aselechte steekproeven verspreid onder zes keer 3.600 inwoners van Rotterdam.

Respons

De respons op de enquête ziet er als volgt uit:

Vragenlijst	Responspercentage	Respons in aantal
A	24%	868
B	26%	931
C	24%	863
D	25%	890
E	24%	849
F	24%	852
Totaal	24%	5.253

De vragen over onbetaald werk zijn in vragenlijst A en E opgenomen. De gemiddelde respons bedroeg dit jaar 24%. Daarmee is de totale respons 3%-punt hoger dan die van vorig jaar.

Omdat de respons vorig jaar weer flink was afgenomen, zijn voor 2023 enkele veranderingen in de aanpak doorgevoerd (waaronder een extra herinneringsbrief). Aannemelijk is dat door deze aanpassingen de respons ten opzichte van vorig jaar weer wat is toegenomen. Het gerealiseerde responspercentage is vergelijkbaar met de respons op andere grote enquêtes in Rotterdam, zoals de enquêtes voor het Wijkprofiel en de Veiligheidsmonitor. Dankzij aanvullend mondeling veldwerk onder Rotterdammers met een migratieachtergrond is ook deze groep Rotterdammers voldoende in de respons vertegenwoordigd.

De uitkomsten kunnen dan ook nog steeds vergeleken worden met uitkomsten uit eerdere Omnibusenquêtes. Wel is, net als voorgaande jaren, enige voorzichtigheid geboden bij het trekken van selectieve conclusies gezien de lage totale respons en het selectieve karakter van de respons.

Conclusie

Net als in eerdere jaren en in andere enquêtes, zijn sommige bevolkingsgroepen ondervertegenwoordigd in de Omnibusenquête. Het gaat dan met name om Rotterdammers onder de 45 jaar en Rotterdammers met een migratieachtergrond. Daarnaast zal er ook een ondervertegenwoordiging zijn van Rotterdammers met een lagere economische status (lage opleiding, laag inkomen) en waarschijnlijk ook van Rotterdammers die zich minder betrokken voelen bij de stad en/of in andere opzichten maatschappelijk ontevreden zijn.

Bijlage B Vragen onbetaald werk



De volgende vragen gaan over onbetaald werk / vrijwilligerswerk.

De volgende vragen gaan over vrijwilligerswerk. Bijvoorbeeld vrijwilligerswerk voor organisaties en verenigingen. Of u zet zich in voor georganiseerde burenhulp of een goed doel. U wordt hiervoor niet betaald.

Als u alleen lid bent van bijvoorbeeld een sport- of gezelligheidsvereniging of van het Rode Kruis en hier geen vrijwilligerswerk doet, telt het niet mee.

Wel telt de hulp mee die u regelmatig geeft aan mensen buiten uw eigen huishouding. Bijvoorbeeld aan burenen, familieleden, vrienden of kennissen die hulp nodig hebben. Dat is onbetaald werk op eigen initiatief, dus niet via een organisatie of vereniging.

11. Verricht u wel eens onbetaald werk op eigen initiatief, dus niet via een organisatie of vereniging? ☐ ja
☐ nee → **Ga door naar vraag 13**
Dus hulp aan mensen die zich niet zo goed kunnen redden en die niet tot uw eigen huishouden behoren, zoals burenen, kennissen of familieleden.

12. Wat voor soort werk of hulp is het? Wilt u dat hieronder aankruisen?

Kruis op iedere regel één hokje aan.

	ja	nee
a. Lichamelijke / huishoudelijke hulp (<i>verzorgen van zieken, boodschappen doen</i>)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
b. Geestelijke / psychische hulp (<i>bezoeken afleggen, therapie, praten met zieken</i>)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
c. Informatie en advies	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
d. Diensten verrichten (<i>karweitjes in de tuin, meegaan naar instantie</i>)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
e. Opvang kinderen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
f. Les geven (<i>taallessen, scholing</i>)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
g. Ontspanning brengen, sport of spel, recreatie	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
h. Overig werk met / hulp aan andere mensen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

13. Voor welke organisaties doet u onbetaald werk en voor welke niet?

Kruis op iedere regel één hokje aan.

	ja	nee
a. Vrijwilligersorganisatie of instelling speciaal voor hulp en bezoek aan zieken, bejaarden of gehandicapten (georganiseerde burenhulp, hulp via kerk / moskee, UVV, Rode Kruis, tafeltje-dek-je, ouderenbus, Zonnebloem, in ziekenhuis, verpleeg- of verzorgingstehuis, gehandicaptenzorg, dagverblijf, gezinsverzorging, dienstencentrum, Ziekenomroep)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
b. Andere organisaties voor hulp- en dienstverlening (maatschappelijk werk, JAC, telefonische hulpdienst, MAI, rechtshulp, reclassering, opvangcentrum vrouwen of jongeren, organisatie voor hulp bij thuisadministratie)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
c. Kinderopvang (peuterspeelzaal, crèche, kinderdagverblijf)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
d. Jeugd- en jongerenwerk, club- en buurthuiswerk, vormingswerk (jongeren centrum, jeugdvereniging, scouting, NIVON, Nut)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
e. Onderwijs (op een school, voor taallessen, in oudercommissie)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
f. Kerk, moskee, tempel, levensbeschouwelijke organisatie (niet: hulpverlening)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
g. Politieke organisatie	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
h. Beroepsorganisatie of belangenorganisatie (vakbond, middenstandsvereniging, ouderenbond, buurtcomité, huurdersorganisatie)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
i. Vrouwenorganisatie (vrouwenvereniging, vrouwencafé, e.d.)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
j. Culturele organisatie (muziek- of toneelvereniging, museum, e.d.)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
k. Sportorganisatie (sportvereniging, sportbond, sportschool)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
l. Actie- of milieugroep (actiegroep, wereldwinkel, milieuorganisatie)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
m. Overige organisaties (vrijwillig werk voor een organisatie die niet eerder is genoemd)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

14. Hoeveel uur besteedt u gemiddeld aan al uw onbetaalde werk uit vraag 12 en/of 13?

- ☐ niet van toepassing: ik doe geen onbetaald werk
☐ minder dan een uur per week
☐ ongeveer 1 uur per week
☐ ongeveer 2 uur per week
☐ 3-4 uur per week
☐ 5-10 uur per week
☐ 11-20 uur per week
☐ meer dan 20 uur per week

Sinds september 2016 bestaat in Rotterdam het online platform voor vrijwillige inzet, burenhulp en vrijwilligerswerk www.zorgzaam010.nl (voorheen www.rotterdamersvoorelkaar.nl). U kunt hier kijken wanneer u zich als vrijwilliger wilt inzetten en tevens (hulp)vragen van anderen bekijken of hierop reageren. Vraag en aanbod van vrijwillige inzet komen hier dus samen.

15. Kent u Zorgzaam010?

- ☐ ja
☐ nee → **Ga door naar vraag 17**

16. Heeft u wel eens gebruik gemaakt van het platform Zorgzaam010?

- ☐ ja
☐ nee

**17. Zou u onbetaald werk willen doen voor een organisatie (bijvoorbeeld in uw eigen wijk) als u daarvoor gevraagd wordt?
En als u dat nu al doet: zou u bereid zijn om daar meer tijd aan te besteden?**

- ☐ ja
☐ nee
☐ misschien
☐ weet niet

Bijlage C Betekenis percentages

Percentages

In de tabellen in dit rapport staan de uitkomsten in percentagevorm weergegeven. Dit is gedaan omdat percentages in populaties van verschillende grootte (bijvoorbeeld: de steekproef versus heel Rotterdam) onderling gemakkelijker te vergelijken zijn dan aantallen.

Metingen via een steekproef leveren een schatting van de werkelijkheid. Door toeval kan de schatting van de werkelijke waarde afwijken. De mogelijke afwijkingen als gevolg van toeval kunnen worden vaak uitgedrukt in de 95%-betrouwbaarheidsmarge. De 95%-betrouwbaarheidsmarge geeft aan hoe groot de afwijking van de geschatte waarde met de werkelijke waarde zou kunnen zijn als gevolg van het toeval. Dat betekent dat als we het onderzoek meerdere malen op dezelfde wijze zouden uitvoeren, de werkelijke waarde zich in 95 van de 100 gevallen binnen de betrouwbaarheidsmarge zal bevinden.

Een betrouwbaarheidsmarge (dus: de onnauwkeurigheid) is kleiner naarmate de steekproef groter is, maar verschilt ook met het gemeten percentage: percentages van rond de 50% hebben de grootste onnauwkeurigheid, en hoe verder het percentage van de 50% af zit, hoe kleiner de onnauwkeurigheid. Onderstaande tabel geeft voor gemeten percentages de betrouwbaarheidsmarges voor een meting van 50% en ter illustratie ook voor een meting van 10% of 90%.

Voorbeeld:

Als in een steekproef van 500 respondenten 50% een bepaald antwoord geeft, moet dit gelezen worden als 50% plus of min 4%, dus 46% à 54%. In dat geval kan je dus met 95% zekerheid zeggen dat wanneer je opnieuw een steekproef van 500 respondenten hebt, het antwoord tussen 46% en 54% zal liggen. Bij kleinere of grotere gemeten percentages worden de marges kleiner.

Figuur C.1: De 95%-betrouwbaarheidsmarges van gemeten percentages.

Bij een (deel-)steekproef van:	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
50	10% ± 8%	50% ± 14%	90% ± 8%
100	10% ± 6%	50% ± 10%	90% ± 6%
150	10% ± 5%	50% ± 8%	90% ± 5%
200	10% ± 4%	50% ± 7%	90% ± 4%
250	10% ± 4%	50% ± 6%	90% ± 4%
500	10% ± 3%	50% ± 4%	90% ± 3%
..... (16 t/m 75-jarigen in de enquête)	10% ± 2%	50% ± 3%	90% ± 2%

Vergelijkingen

Ook bij de vergelijking van percentages of verdelingen (bijvoorbeeld: tussen mannen en vrouwen, of tussen dit jaar en vorig jaar) kan een verschil slechts toeval zijn. Het verschil is in dat geval niet 'significant'. Om te bepalen of het verschil tussen twee gemeten percentages significant is, kan een zogeheten χ^2 -toets ('chi-kwadraattoets') worden uitgevoerd.

In onderstaande tabel zijn de marges aangegeven waarbinnen verschillen tussen deelgroepen van vergelijkbare omvang niet significant zijn.

Hieruit blijkt dat verschillen van enkele procentpunten over het algemeen niet als verschillen mogen worden beschouwd, maar door het toevalskarakter van de steekproeven kunnen zijn veroorzaakt.

Voorbeeld:

Als voor een deelgroep van 750 respondenten 50% wordt gemeten en bij een andere deelgroep van 750 respondenten 46%, dan is er geen sprake van een significant verschil. Wordt bij de andere deelgroep 44% gemeten, dan is er wel sprake van een significant verschil.

Figuur C.2: De 95%-betrouwbaarheidsmarges voor het verschil tussen twee gemeten percentages in drie gevallen.

Bij een (deel-)steekproef van in beide gevallen:	250 respondenten	750 respondenten	1.000 respondenten
verschilt 10% <i>niet</i> significant van	5,4% t/m 15,8%	7,2% t/m 13,2%	7,6% t/m 12,7%
verschilt 20% <i>niet</i> significant van	13,5% t/m 27,4%	16,2% t/m 24,1%	16,7% t/m 23,6%
verschilt 30% <i>niet</i> significant van	22,3% t/m 38,3%	25,5% t/m 34,7%	26,1% t/m 34,0%
verschilt 40% <i>niet</i> significant van	31,6% t/m 48,7%	35,1% t/m 45,0%	35,8% t/m 44,3%
verschilt 50% <i>niet</i> significant van	41,3% t/m 58,7%	45,0% t/m 55,0%	45,7% t/m 54,3%
verschilt 60% <i>niet</i> significant van	51,3% t/m 68,4%	55,0% t/m 64,9%	55,7% t/m 64,2%
verschilt 70% <i>niet</i> significant van	61,7% t/m 77,7%	65,3% t/m 74,5%	66,0% t/m 73,9%
verschilt 80% <i>niet</i> significant van	72,6% t/m 86,5%	75,9% t/m 83,8%	76,4% t/m 83,3%
verschilt 90% <i>niet</i> significant van	84,2% t/m 94,6%	86,8% t/m 92,8%	87,3% t/m 92,4%

Conclusie

Conclusie is dat in het algemeen gemeten verschillen van 1 à 2%-punt niet als verschillen mogen worden beschouwd, maar door toeval kunnen zijn veroorzaakt.



Gemeente
Rotterdam